

ИЗ ЛЕКСИКЕ СЕЛА БАТКУША КОД ШАМЦА¹

САЖЕТАК

У овом раду представљен је дио свакодневне лексике посавског села Баткуша. Лексичка грађа добијена је активним путем, методом интервјуа, снимањем спонтаних разговора на диктафон, те попуњавањем упитника. Интервјуисани су аутентични представници дијалекта чија се лексика испитује. Рјечничке одреднице представљене су азбучним редом. Сваки чланак у рјечнику састоји се од леме, понегдје и квалификатора који говори о употребној вриједности лексеме, те значења лексеме, која она остварује у говору Баткушана. Навођење примјера није досљедно јер је дио грађе заснован на моделу питање-одговор. Хомоними имају статус самосталних одредница, а означени су бројем у експоненту. Синоними су, такође, посебне одреднице, с тим што се код најфреквентнијег облика даје дефиниција, а код мање фреквентних облика ознака *v.* упућује на чешћи облик. Прозодијске, фонетско-фонолошке, морфофонолошке варијанте исте лексеме дате су паралелно, у истом рјечничком чланку, као и именице које се јављају и у мушком и у женском роду. Ауторка рада не припада говорном типу чију лексику овом приликом биљежи.

КЉУЧНЕ РИЈЕЧИ: дијалекатска лексикологија и лексикографија, херцеговачко-крајишки дијалекат, Босанска Посавина, дијалекатски рјечник.

1. Основне напомене о пункту

Село Баткуша припада општини Шамац у Републици Српској. Смјештено је у Босанској Посавини, 14 км југоисточно од Шамца и 17 км југозападно од Орашја, поред кога је Ивић (2001: 176) повукао границу херцеговачко-крајишког дијалекта. У Орашју је и државна граница између Републике

---

¹ Овај рад представља знатно скраћену верзију рада насталог на основу истраживања која је ауторка спровела у оквиру курса *Дијалекатска лексикологија и лексикографија* на Одсеку за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду.

Српске и Републике Хрватске. Говор Баткуше припада сјевероисточном огранку херцеговачко-крајишког дијалекта с ијекавско-јекавском замјеном јата. Убраја се у новоштокавске говоре који познају четири акцента и поста акценатску дужину, као и стандардни српски језик.

2. Списак скраћеница с разрјешењима

ак. – акузатив	неповр. – неповратно
анат. – анатомски	несвр. – несвршен (глаголски вид)
аор. – аорист	одр. – одређен вид
безл. – безлично	одрич. – одрично
бот. – ботанички	пл. т. – плуралија тантум
бр. – број	повр. – повратно
в. – видјети	пок. – показно
везн. – везник	предл. – предлог
ген. – генитив	прел. – прелазни (глаголски род)
гл. – глагол	придј. – придјев
дат. – датив	прил. – прилог
дем. – деминутив	присв. – присвојно
енкл. – енклитички облик	рј. – рјеђе
ж – женски род	р. придј. – глаголски придјев радни
замј. – замјеница	свр. – свршен глаголски вид
им. – именица	супр. – супротно
имп. – императив	т. придј. – глаголски придјев трпни
инстр. – инструментал	узр. – узречица
једн. – једнина	фиг. – фигуративно
комп. – компаратив	хипок. – хипокористик
кулин. – кулинарски	цркв. – црквено
л – лице	∅ – нулта вриједност (нпр. мн. ∅)
лок. – локатив	значи да је именица без облика
м – мушки род	множине)
мн. – множина	~ – замјењује одредницу
ненагл. – ненаглашено	

3. Рјечник

А

авлија, ж 'простор око куће, двориште'. – Лутко мџа, кака баба така и авлија, тако све.

автџбус, м 'аутобус'. – Он је вџзи'о автџбус тада.

ажвар, м 'врста салате од самљевених печених или куваних паприка и модрих патлицана'.

астал, астала, м 'сто'.

Б

ба, узр. – Оћ да ти кажем ба, све је пало на њу.

баба, ж 1. 'стара жена, старица'. – Кџе је баба Анђа била гџдџште? 2. 'мајчина и очева мајка'. – Дџбро, има баба стар̄а, имају свџ, ал он вел̄и, џће кџћи свџјџ баби.

багрѣн, м 'листопадно дрво које припада роду *Robinia*, багрѣм'.

багрѣнџв, -а, -о 'који је од багрѣма': ~ мед.

Бадњџца, ж 'дан уочи Божића, Бадњи дан'. – Гџбанца се пр̄авџ на Бадњџцу ка се пџстџ.

бајатљив, -а, -о 'који није свџж, стар': ~ љсб.

баје, ж пл. т. 'младунчад свиње, прасићи'.

бака, ж дем. и хипок. од баба. – Озѣбла сам тџд кад је ова бака сарањивана.

балега, ж 'крављи измет'. – Узмѣ се балегѣ и тџ се кџшнице улијепѣ преко зџмѣ.

батак, м 'гољеница, бут у птица и жаба': пилѣћи ~, жабији ~.

барабџнски, прил. 'на подмукао начин'. – Осенови код чѣла улазѣ барабџнски, с краја.

бачва, ж 'дрвени суд за течност, ваљкастог облика'. – Нај ти је здравџи мѣд у овим бачвама.

башча, ж 'земљиште (обично поред куће) на коме се гаји воће, поврће, цвијеће и друго, башта'.

беџкло, с 'бицикл'. – Па вџдим ја њу и на беџклу, дџбро мџре јџш на беџкло.

бџба, ж 'ћурка, тука'.

бџбац, -пца, м 'мужјак бџбе, ћуран, тукац'.

бџбер, м (мн. џ) 'љути зачин у облику црних куглица или мљевен'.

бџпчевна, ж 'печено месо бџбе (као јело), ћурѣтина'.

бџт(и), бџдѣм и јѣсам (енкл. сам), одрич. нијѣсам и нѣсам, имп. бџд (2. л мн. бџте) 'помоћни глагол и спона'. –

Мѡр̄а б̄ит да га је у шкѡли в̄идла. / А в̄аши мѡмци, јѣсу л' ѡни дѡбри? / Б̄аба А̄нђа б̄аш б̄ила је (добра), бѡг јој дѡбар д̄уши б̄и'о. / Д̄уго нијѣсам ишла на контрѡле, а с̄ад би вѣћ трѣбала. / Шт̄а ћу јѣст, ни к̄упуса нијѣсам л̄уб'тель. / Нијсам ја лѡше са сн̄аом Р̄ужом. / Нијѣсмо се т̄акѡ каже договѡрли. / Нијсмо ми оспавл̄ивали ко др̄уг̄а д̄јѣца. / С̄амо ви, д̄јѣцо мѡја, б̄уће п̄аметне.

б̄јел̄ана, ж 'бијели дио јајета'.

бог̄аство, с 'велика имовина, богатство'.

Бог̄орѡд'ца, ж (мн. ѡ) цркв. 'празник Рођења Пресвете Богородице – Мала Госпојина (21. септембар)'. – Зн̄а се кѡји је д̄ан збѡр, Пѣтровд̄ан, Гѡспа, Бог̄орѡд'ца и т̄ако ѡви вѣћи свѣци, и тѡ б̄удѣ код црквѣ.

бѡлан, узр. – Трчи бѡлан да не закаснимо!

бѡна, узр. – Ма сјѣди бѡна!

бр̄ав и **бр̄авац** м 'свиња, храњеник, крмак који се ушкропи и храни се за печење'.

бр̄авѣт'на, ж (мн. ѡ) 'печено месо бр̄ава (бравца)'.

бр̄ашно, с (мн. ѡ) 'прах од самљевеног зрневља житарица (шпенице, ражи, кукуруза и др.)': кукурузно ~, шенично ~, провино ~.

бр̄ѣз, предл. 'без'. – Ј̄а сам ѡстала бр̄ѣз мајке.

бр̄нђа, ж 'прољећно пољско цвијеће'.

б̄уд̄инка, ж 'бундева'.

б̄ун̄ар, м (мн. б̄унареви) 'вертикална, округла, ископана и обично озидана јама за скупљање подземне воде'. – Прѡшлѣ гѡднѣ кѡпѡ је ѡнѣ б̄унареве д̄убокѣ по тр̄и'ес мѣт(ара) по бр̄дма нѣђе.

бун̄ар'ћ, м дем. од бунар.

бунд̄евара, ж 'пита с надјевом од бундеве'.

б̄ут, м 'дио задње ноге изнад кољена код сисара': телећи ~, свињски ~.

В

в̄ам и **в̄амо**, прил. 'овамо'. – Ај Макивија сјѣд' в̄ам з д̄јѣцѡм.

в̄англа, ж 'вишенамјенска пластична посуда'.

в̄ар'ца, ж 'јело од куване шпенице, кукуруза и пасуља које се спрема за Св. Варвару'.

варѡва, ж 'болест која нагриза младу пчелу у саћу'.

в̄атат, -ам, несвр. према уватт.

вѣсти, вѣзем несвр. 'израђивати вез, украшавати везом'. – Биле су и ѡнѣ нѣкѣ м̄арамце, ви нѣ зн̄ате, вѣзле се нѣкѣ м̄алѣ м̄арамце.

вѣлк, -а, -о 1. 'који је по размјерама, обимом, опсегом већи од просјечног'.

– Овде је била једна вѐлка кӯна и свѝ смо ми нод бѝли. **2.** ‘који се истиче по важности, значајан’: ~ светац, ~ дан, ~ празник. **3.** ‘одрастао’. – Овѝ су одрәсли, ја не мдг рѐћ, ја вѝлим Милана свѝг, то сам ја рддла, и А̀нѝелку. Она је вѝл“ка, одрәсла.

ветрина, ж ‘застакљени орман, дио кухињског намјештаја’. – Шѝље ми стѝдѝ у ветрини.

вѝћ (и ненагл. већ) супр. везн. ‘него’. – Ка сам ја дѝшла, Мѝрко је мањѝ бѝо већ Пѝтар што је сәд.

вѝћма, прил. ‘за изрицање времена; послѝје тога, даље, одсад’. – И његово је прѝшло, све так млада доводиѝ, ма̀ло бѝдѝ и ѝтјера, ал вѝћма ѝ неће.

вѝчера, ж ‘објед, оброк који се узима увече; јело спремљено за тај оброк’.

вѝдјет, -ѝм и **вѝђет**, -ам (имп. вѝд) свр. и несвр. **1.** ‘запазити, запажати, уочити, уочавати, примијетити, примјећивати’. – Ако ѝма у друштву чѝтрес, педѝст ѝљада (пчела), тѝ се нѝ мере вѝђет да-л ѝдѝ са циљем или бѝс циља. **2.** ‘састати се, сусрести се’. – Ба̀ш ћу пѝтат Нѝду кад је вѝдѝм, ка-с ти ѝмала дѝгу кѝсу? **3.** ‘провјерити, прегледати’. – Ово трѝба јѝш мѝжда надѝват, јѝ-л? О̀д вѝд.

вѝтак, -тка, -тко ‘танак, а висок’. – Седәмнѝст ѝ пѝ кѝла ѝма, ал нѝје дѝбеѝ. Вѝтак је, сәв је вѝсок.

вѝтаче, ж пл. т. ‘дио имања у ком се налазе површине које се обрађују, ѝвѝе’. – Нѝко ѝдѝ ѝз вѝтача.

вѝпњовача, ж **1.** ‘ликер од вишања’. **2.** ‘ракија од вишања’.

вѝд и **вѝде**, прил. ‘овдје’. – Вѝд је ѝна бѝла код снаја А̀нѝе. / Она ѝдѝ Мѝлнѝј кӯћи, снаја А̀нѝе кӯћи и вѝде.

вѝјска, ж (лок. у вѝјски) **1.** ‘служба у армији’. – Ләкшә ми бѝла мѝја вѝјска док сам бѝо у вѝјски. **2.** ‘људство једне војске; војници’. – Тѝ је, да, нѝка нѝмачка пѝта ја знәм вѝјска кад је прѝпала Југѝславија.

вѝлт, вѝлѝм несвр. ‘вољети’. – Јә грә нѝ волѝм. Нѝкад нѝсам вѝлла грә.

вѝлкѝ, -а, -ѝ, прид. замј. ‘у овој мјери, овој количини, оволики’.

вѝље, с (мн. ѝ) анат. ‘природно проширење једњака у грлу неких пернатих животиња, гдје се привремено задржава храна док не омекша’.

вѝрат, м (мн. вѝрати) анат. ‘дио тијела који повезује главу с трупом’.

вѝратњача, ж ‘печено свињско месо са предјела врата’.

вратт, вратим, свр. 'дати натраг оно што је узето'. – Врат^тће он теб марамцу. Шт^та ће, мора ми је вратт.

врџат, -ам, несвр. 'вадити мед из кошнице'. – Нè ваља врџат ако саће није затворено.

врѣбац, -пца м (мн. врѣпци) 'врабац'. – Знају врѣпци да вагају чѣле.

врѣсак, -ска, м в. кајгана.

вртуљак, -љка, м 'вртешка'.

врѹћ, врѹћа, врѹћо 'који има високу температуру, веома топао, врео'. – У колкò ћете јест да направим да бѹдѣ врѹћо, фрѣшко?

врџа, ж 'вртљива, живахна дјевојчица'. – Ёно и Драганна мала, да је видиш. И она је врџа мала.

врџалка, ж 'предмет којим се вади мед из саћа'.

вршалца, ж 'пољопривредна машина за вршидбу жита'. – Дјед нам се није һиѹ ожент, него је био мајстор, имò је двѣје вршалце, имò је млин вѣлики, имò је касана нѣка два што је се ракија пѣкла и свѣ.

вршка, ж 'ваљкасто оплетена рибарска мрежа, навучена на четири-пет обруча'.

вѹда, прил. 'овим путем, у овом правцу'. – Ёто њѣа чѹдо тѹ чѣла, йза òвòг, ал нè идѹ òне вѹда.

Г

галон, -она, м 'стаклена посуда обично у облику ваљка (за чување зимнице и слично)': ~ пекмеза, ~ меда.

галон^т, м дем. од галон.

гарантура, ж 'комплет стоног посуђа, истог облика и боје, сервис за послуживање'. – Им^а једна гарантура нераспакована, за славу.

гѣлер, м 'комадић распрнуте гранате'. – Није мѣне гѣлер ударио, већ òна зѣмља и шòдер пò мени и по цријѣпу и свѹд.

гѣрма, ж 'додатак који помаже да хљеб нарасте, квасац'.

гѣбанца, ж 'посна пита'. – Гѣбанца се пр^ави на Бадњ^тцу ка се пòсти.

гѣца, ж хипок. в. прасе.

глѣдат, -ам, несвр. **1.** 'опажати чулом вида'. **2.** 'трудити се, настојати да нешто буде урађено; тражити начин'.

– Шѣтамо, шѣтамо и мòмак ваљда види кòју-б дјевòјку да се ш-њòм састанѣ и глѣда да се срѣти.

3. 'имати одређен став'. – Увијѣк сам глѣдала б^ар нек им^ам тѹ нѣшто п^аметно, у мòзгу.

гњѣда, ж 'врста паразита која живи у коси, ваш'. – Гњѣде кòјѣ су бѣле, (з)наш тѣ шт^а је тò. П^ури по глави у шѣснѣст!

гѡдна, ж (ген. мн. гѡд̄ин и рј. гѡд̄ина) 'дванаест мјесеци или 365, односно 366 дана'. – Она је пѣт гѡд̄ин ѡд мене млађа. / Он је б̄ио мѡжда од једно дв̄аез гѡд̄ина.

гѡжје, м 'ковни метал сиве боје, жељезо'. – Кад м̄и пођосмо т̄уд свѣ глѣат, свѣ вак̄е (комаде) налаз̄имо ѡнѡ од гѡжја како се р̄аспала (граната).

гѡјење, с гл. им. 'добиање на килажи'.

гѡлем, -а, -о 'који је одређених димензија'. – Свѣ кѡлко је шѣница голѣма, тѡлкѡ мр̄вица такије м̄алије, Драгана ўзѣла наѡпала у јѣан тањир^н.

Гѡспа, ж (мн. ѡ) цркв. 'празник Успења Пресвете Богородице – Велика Госпојина (28. август)'. –

гр̄а, гр̄а, м (мн. ѡ) 'једногодишња махунаста биљка, чији плод служи за исхрану; јело од тог плода'. – Ј̄а гр̄а нѣ вол̄им.

гр̄абѣж, м 'пчела која краде од других пчела'.

град^н, град̄им, несвр. 'изграђивати, правити'. – Б̄ио сам у б̄ившѡј Југѡславији на Мањачи на лѡгоров̄ању и град^нли смо ѡни п̄ут р̄учно.

граната, ж 'експлозивна артиљеријска направа'. – Па реко в̄ид̄иш ти да је т̄уд п̄ала граната.

гр̄иј, гр̄ија, м (ген. мн. гр̄ија) 'гријех'. – Нѣ бојим се ј̄а гр̄ија што у ўста идѣ већ што би ј̄а нѣшт д̄јѣл^нма нѣком ч̄ин^нла лѡше.

гр̄ипа, ж 'заразна болест коју изазивају нарочите врсте вируса, грип'. – Овде нѣђе је ўватла гр̄ипа и с̄ад јѡш к̄ашље.

гр̄ѡздовача, ж 'ракија од грѡжја, лозовача'.

г̄уда, ж в. гица.

Д

д̄ат, д̄ад̄нѣм свр. 'дати'. – Д̄ѡниѡ је да ми д̄ад̄нѣ.

д̄арнути, д̄арнѣм свр. 'ударити, одбити, одмахнути'. – Кад п̄анѣ (пчела) н̄а те, пол̄ако је с̄амо д̄арни да ѡде.

дв̄аес и **дв̄ад̄сѣт**, 'основни број двапут већи од десет, двадесет'. – Їм̄а с̄ина дв̄аес пѣт гѡд̄ина, ал н̄ије ш-њим.

дв̄анѣст, 'основни број за двије јединице већи од десет, који се обиљежава цифрама 12'.

дѣвѣтица, ж 'помен који се даје покојнику девет дана послије сахране'.

дѐкав, -а, -о, 'неукусан, слијепљен (о јелу)': ~ љеб.

дешават се, дешаје се, несвр. 'догађати се, збивати се'. – Свџпта се дешаје, свџпта.

дѝвијѝ, -а̄, -ѝ, 'који није домаћи, дивљи': ~ јагоде. – Ма Рџжо, тѝ си дѝвија баба, реко бона. Он ље свѝјѝ баби, кѝнѝјѝ.

дѝјѝт, м 'дијете'. – Саѝд нѝма̄ тѝг дѝјѝта.

дѝнстоват, дѝнстујем, несвр. 'справљати јело кувајући га на тихој ватри са мало воде и масноће'.

дѝд, м **1**. 'очев или мајчин отац, дјед'. – Кажѝ, ѝ дјед ба̄ ѝзмѝ (дијете). Ђѝ-л ѝз дјѝда стѝрѝг? **2**. 'старији човјек'.

днѝвнѝца, ж 'награда за рад у току једног дана'. – Двѝдѝсѝт гѝдѝна ѝна ѝдѝ све вако у дѝан, у днѝвницу стѝлно.

дѝбар, -бра, -бро **1**. 'који се држи позитивних друштвених норми, узоран, примјеран, племенит, човјечан'. – Ка̄шпу да је дѝбра цѝра. **2**. знатан, позамашан, интензиван. – Ма̄ло смо у почѝтку снијѝга дѝбру грѝпу (имали).

дѝбро, прил. (комп. бѝљѝ) **1**. 'како је пожељно, како ваља; успјешно'. – А̄нѝѝлка је тѝм се запѝслла дѝбро. **2**. 'савјесно, приљежно'. – Мѝре се

гѝдинама жѝвѝт̄ такѝ, ѝна̄ш само да држѝ дѝбро контрѝлу и да пѝштује лијѝкове да пѝјѝ. **3**. 'у добром здравственом стању'. – Твѝја баба Саја фѝла бѝгу дѝбро. **4**. 'за изражавање одобравања,

сагласности'. – Ма дѝбро радѝѝ ако дѝбије пѝсѝ. / Ба дѝбро, ко и свѝка жѝна, свѝ би вѝлла да је ѝж нѝ, да га држѝ на ѝчима. **5**. 'кад се указује на повољне животне прилике'. – Док је твѝјѝ ма̄мѝ, дѝтлѝ је А̄нѝѝлки дѝбро.

6. 'код оцѝњивања некога или нечега'. – Дѝбро је наѝчѝла нѝмачки.

дѝдијат, -ѝ, свр. 'досадити, дозлогрдити'. – Дѝдијало је мѝн, ѝт да-т ѝскрено ка̄ѝем, дѝдијало је.

дѝкуѝат, -ам, свр. 'довршити кување нечега, скувати до краја'.

дѝласт, -долазѝм, несвр. према доѝ. – Оѝѝте ви сѝтра дѝласт? / Кад је бѝла сѝхрана, он није дѝлазио.

дѝнијѝт, донѝсѝм свр. 'ношењем допремити с једног мјеста на друго, носѝћи дати, пружити'. – Ўлија ѝе тѝ дѝнијѝт кѝјѝ јабуку.

донѝсит, дѝносѝм, несвр. од донијѝт.

дѝрѝчак, -чка м 'објед, оброк који се узима ујутро'.

дѝћ, дѝћѝм, свр. (имп. ѝд) **1**. 'крећући се стићи, доспјети, приспјети негдје'. – Ка̄ ѝе мен дѝћ Нѝа? / Од, Вѝдо, мало

в̄ам, н̄ешто т̄и йспр̄ичај. **2.** 'десити се, догодити се, настати као резултат, последица нечега (о ономе што се казује допуном)'. – Ја йм̄ам в̄исок пр̄йт̄исак д̄чн̄и. М̄брам ј̄утро, в̄еч̄е у йст̄а доба у йсте мину́те к̄апат. Јер ко б̄ива д̄ође т̄о н̄ешто до н̄ек̄ог сл̄ешила, ал н̄е м̄о̄ра, ако р̄ед̄овно т̄о ра̄д̄иш. **3.** 'настати, наступити (о времену, животном добу, временски одређеним појавама)'. – На̄равно, лӣшће н̄екад вӣш̄е па̄да н̄екад ма̄њ̄е, к̄ако д̄ође л̄ет̄е ври́јеме кад лӣшће о̄пада.

др̄екнут и **др̄екнит**, др̄екн̄ем свр. 'загаламити'. – Ӯгледа̄ стар̄јешна и др̄екн̄е на оног м̄омка, вој̄ника м̄омка - н̄е! Ни́јесмо се та̄ко каже догов̄орли. **др̄бб**, м 'изнутрице крупних животиња'.

др̄дб"ћ, м 'изнутрице перади'. **дрӯгд̄ват**, дрӯгӯјем, несвр. 'дружити се'. – В̄јер̄уј да је Ј̄ела д̄старила, њ̄но ӯмрла је м̄о̄жда прије два̄ м̄јес̄ца. Ш̄ њ̄ом сам дрӯгов̄ала.

д̄ӯан, дӯана (рј. д̄ӯван) м бот. 'једногодишња зељаста биљка *Nicotiana* из фамилије помоћница (*Solanaceae*), чије се осушено лишће употребљава за пушење'. – Два̄д̄с̄ет̄ г̄од̄ина о̄на й̄де све ва̄ко у д̄ӯан, у д̄нев̄ницу ста̄лно.

д̄ӯдовача, ж 'ракија од дуда'.

д̄ӯлум, м 'мјера за површину земље, имања'. – Жив̄е на Лонч̄арма, па н̄ма̄ ни д̄ӯлум з̄емље.

д̄ӯња, ж 'покривач ручне израде, пуњен перјем, јорган'. – Изн̄ез д̄ӯњу к̄д̄ји пӯт на ба̄лк̄он да се д̄сунча.

д̄ӯновача, ж 'ракија од дуња'.

д̄ӯпк̄е, прил. 'пуно до крајње границе; потпуно, цјеловито'. – Ма̄тица кад зал̄еже, пр̄в̄о ја́је ст̄д̄ји д̄ӯпк̄е ј̄едан да̄н.

д̄ӯрат, -ам, несвр. према издурат. – Ни́је м̄ог̄о вӣш̄е д̄ӯрат.

Ђ

ђ̄е, упитни прил. 'гдје'. – Ђ̄е вӣ б̄ӯдете о̄бад̄вије?

ђ̄ер̄ђ̄ин, ђ̄ер̄ђ̄ина, м 'посуда за цијеђење, ђ̄евђ̄ир'.

Е

е̄вта, ж 'седмица'. – Пр̄в̄у сам е̄вту п̄дст"ла.

е̄втено, прил. 'седмично'. – Два̄пут е̄втено б̄ер̄е д̄ӯван.

е̄кс̄енција, ж 'јакко, концентровано сирће'.

е̄лек̄д̄птер, м 'хеликоптер'. – О̄ткуд ја̄ зна̄м п̄т̄а је о̄нӣ е̄лек̄д̄птер са̄д што й̄ма, н̄икад га н̄исам н̄и видла док ни́је о̄в̄о за̄ратло се.

е̄о, рјечца 'ево'. – Па к̄ако сте? - Па е̄о вӣд̄иш, ста̄рачки.

Ж

жа̀бији, -а, -е ‘који се односи на жабе; који „припада” жаби’: ~ батак.

жа̀лац, -лица м ‘орган за одбрану у затку пчеле’.

жа̀га̀нци, -ке, м пл. т. ‘танко разваљано тијесто, сјечено на пругиће’.

жа̀гло̀б, м ‘зглоб’. – А то што је он кости намјешто, мотре то он зна, њскочи жа̀гло̀б, намјести и та̀к.

жа̀тко, прил. ‘ријетко, љепљиво (о тијесту)’.

жа̀вана, ж ‘жути дио јајета’.

З

за̀ва, ж ‘мужевљева сестра, заова’. – Док ми је била жива за̀ва и чо̀ек, пра̀вла сам и гибанцу и сва̀пта.

за̀вадит се, -њм се, свр. ‘посвађати се’. – Ба̀ш сам чо̀ла неки да̀н, ни́есу се за̀вадли.

за̀врша̀ват, за̀врша̀јем, несвр. ‘завршавати’. – Пѐро до̀бро учи. Он ја ми́слим са̀д ве́ћ за̀врша̀је (факултет).

за̀ка̀јмачит, -њм, свр. ‘додати неком јелу кајмак’. – На̀прави се по̀пара и ма̀ло се за̀ка̀јмачи.

за̀кашат се, -њм се, свр. ‘почети кашљати, закашљати се’. – Кад се за̀каша̀м, бу̀де ми слу̀з кр̀вава.

за̀ко̀љак, -љка, м ‘подваљак свиње’.

за̀куват, -њм, свр. ‘замјесити тијесто’. – Ва̀мо одма̀ ко̀врта̀њ сам за̀кувала и један ко̀лач“ћ у̀ среди.

за̀ла̀днит, -њ, безл. свр. ‘постати хладније, свјежије’. – Сти́неш ку̀ћи кад за̀ла̀дни.

за̀пршка, ж ‘зачин од попрженог брашна на масти или уљу (обично с луком, паприком)’.

за̀так, м ‘задњи дио пчеле’.

за̀ушљивти се, за̀ушљивњм се, свр. ‘добити вашке’. – Сје́ћаш се ти кад сам се ја̀ за̀ушљивла?

за̀фра̀кат (се), за̀фра̀кањм се несвр. ‘шалити се’.

за̀ча̀ир“т, -њ, свр. ‘зарастати у траву’. – Гр̀бље за̀ча̀ири, па бу̀де срам̀та.

за̀чин, м ‘додатак јелу са нарочитим укусом (љутином, аромом и сл.) који се додаје јелу ради побољшања укуса’.

за̀чиња̀т, за̀чиња̀м, несвр. ‘стављати зачине у јело’.

за̀шуриг, -њм, свр. ‘прелити врелом водом’.

збо̀р, збо̀ра, м ‘окупљање већег броја људи’. – Зна се ко̀ји је да̀н збо̀р, Пѐтровда̀н, Го̀спа, Бо̀грод“ца и та̀ко дви́ ве́ћи све́ци, и то̀ бу̀де код цр̀кве.

зѐкуља, ж ‘назив за краву са великим роговима’. – Дѐвет зна̀м да је се му̀зло је́дноч кра̀ва, а све́ не́ке зѐкуље, во̀лки ро̀гови.

зѣрделија, ж 'листопадно стабло из породице ружа, са јестивим плодовима жуте или тамноцрвене боје'.

зѣјан, -ана, м 'неред, штета, шкода'. – Дòбре су (мачке), мòк ти кáзат нè правè ми зѣјан нѣшта.

зѣма, ж **1.** 'најхладније годишње доба'. **2.** (у прил. служби) 'хладно, студено'. – Било лáдно ал мѣн нѣје бѣло зѣма, а њòј зѣма.

зѣмница, ж 'храна припремљена да се троши зими'.

знáт, -ам, несвр. **1.** 'имати знање, бити обавијештен'. **2.** 'имати обичај радити нешто; уобичавати'. – Знáју врѣпци да вáтају чѣле.

зрѣо, зрела, -о 'који је достигао посљедњи степен развоја'. – Кад је сáће пúно, онда је мѣд зрѣо.

зѣјање и **зѣка**, с 'звук који производе инсекти'. – Кад је ðнá зѣка на прòплáнцима, тò су трѹтови.

И

ѣгрáнка, ж 'плес, приредба'. – Кáко-с ѣшла на ѣгрáнке, тѣ-с млáђá ðд мене?

ѣжљеват, ѣжљевáм, несвр. 'правити, обликовати од растопљеног воска, метала и сл., саливати'. – Ўма их који ѣжљевају тò сáће. ðд воска се ѣжљевá тò.

ѣздаљѣг, прил. 'из далеког краја, мјеста'. – Ко мòре пѣшѣ ѣде пѣшѣ, ко нè море, дòђѣ с кòлма ѣздаљѣг.

ѣздурат, -áм, свр. 'издржати, поднијети, претрпити'. – Õá јáдна бáка свѣ њѣá с нáдн"цòм рáнла, ѣт, и јòј нè знáм ни кáко ѣздурá.

ѣксáн, иксáна, м 'човјек, чељаде, људско биће, инсан'. – Кат се ѣксáн прòђѣ оног свòга врѣмена, знáш, жѣнскòг оног, ðндáре ако се нáкон кáсније нèколко гòдѣн, а ви то мòжда и ўчите, пòјáви, тѹ нѣмá дòбра.

ѣљада, 'основни, најмањи четвороцифрен број, хиљада'. – Шáтори бѣли вѣлки за ѣљаду и двѣста дѹшá.

ѣмат, -áм (аор. ѣмадо) **1.** 'посједовати'. – Сáд ѣмáш сѣгурно бецикло. **2.** 'бити одређеног узраста, одређених година'. – Ўмá двáес пѣт гòдѣнá, ал нѣма пòсла **3.** 'бити у сродству или каквим другим односима с неким'. – Ўмá двá сѣна прѣко двáѣз гòдѣна. **4.** 'посједовати неку тјелесну особину, одликовати се чиме'. – Ўмá плáве ðчи. **5.** 'у констатацијама о некој егзистенцији'. – Нѣмá тáм нѣкога, сáмо ѣма јѣдан чòѣк и жѣна.

ѣскòпат, -áм, свр. 'уклањањем земље направити удубљење'. – Свѣ рѹчно канáле са стрáнѣ вòјска је ѣскопáла.

йскрчат, ам, свр. 'направити јело кувајући дуго на тихој ватри'.

йспушћат, йспушћам, свр. 'пустити животиње из затвореног простора, испустити': ~ пчеле из кошнице.

испушћат, йспушћам, несвр. према 'йспушћат'.

йстјерат, ам, свр. 'гонећи приморати некога да изађе'. – Кад је било мјесеџ дана, йстјеро је на раскршће.

йстом и **йстом**, прил. 'у том тренутку; одмах'. – Йстом деведез друге подгино, на почетку рата. / Све ја йзишла из оне шупе, па дигла главу, хе, хе? Йстом тресну граната!

йћә, йдәм, несвр. (имп. йдә) **1.** 'кретати се'. – Рек доктор, ако кажә не бдлй те, а поднеш мршат, смјеста да си йшә на контроле. **2.** 'одлазити, удаљавати се'. – У први мах ми смо отуд морали йћә. **3.** 'забављати се с неким, бити у љубавној вези'. – Није то било по пет година йћә с момком. Сад и три и четир и пет годин йдү заједно. Нека йдү, сәм нек се не оставе.

Ј

јә, потврдна рјечца 'да'.

јәбуковача, ж 'ракија од јабука'.

јәгле, с пл. т. 'јело од кукурузног брашна, јаја, млијека и масноће (и сира) укувано на ватри'.

јәјуша, ж 'јело од пшеничног брашна, јаја, млијека и масноће, печено у тепсији'.

јәловә чорба, ж 'чорба од воде и зачина, без поврћа или меса'.

јәнувар, -а, м 'први мјесец у години'.

јәње, -ета, с (мн. јәњићи, ген. мн. јәњића) 'младунче овце, јагње'. – Сад ймам двоје јәњића из Бања Луке.

јәсле, ж пл. т. 'направа у штали испред стоке у коју се ставља сточна храна'. – Ујака ми наћу под јаслама, он се забио под јасле у штәли.

јәто, с **1.** 'породица пчела, од једне матице'. **2.** 'већи број птица у скупу, које лете заједно'.

јәшта, рјечца 'за појачавање тврдње: наравно, дакако, дабогме, разумије се'. – Она здве након мјесеџ дана. Он(и) се обрадовали, јәшта су, нек је жива па штә је да је.

јәдан, -дна, -дно **1.** 'најмањи цио основни број којим се означава јединка (биће, ствар, појава)'. – Рекнеш ли једну рјеч која нема мјеста ил үвриједи ме, никад више сә мном стәт нећеш. **2.** 'неки, некакав, извјестан' (множ. једни, -дне, -дна). – Мало смо ми и једним цурцама причале.

јәданест, 'основни број за један већи од десет, 11'.

једн̄оч, прил. 'без прецизирања тренутка' **1.** 'у прошлости'. – Ў м̄ог дјѐда дваес й п̄ет кра̄ва, г̄овѐда б̄ило, нијесу т̄о свѐ кра̄ве. Дѐвет зна̄м да је се мӯзло једн̄оч кра̄ва̄. **2.** 'у будућности'. – Једн̄оч ће се умрӣјет и ф̄ала б̄дгу.

јербо, везн. 'зато што, због тога што'. – Пошто су ранле са ма̄тичном млијечи, п̄лена вӣшѐ и оне м̄дгу да презимља̄вају, јербо да презимља̄вају, о̄ва̄ ч̄ела што је презимла, она је живла ш̄ѐс мјесѐцӣ.

ј̄опѐ, прил. в. опе.

ј̄у, узв. 'за изражавање различитих осјећања: чуђења, изненађења, страха, радости, усхићења'. – Ј̄у, шта би?

јука, ж 'тијесто, резанци за супу'.

јукица, ж дем. од јука.

К

ка̄ва, ж (ак. ка̄^ву) кафа. – Й Петар нам је н̄ѐкӣ да̄н к̄ӯ^о ка̄^ву.

ка̄зан, м 'уређај за печење ракије, котао'. – Свѐ што трѐба приред̄^т за з̄иму, она то м̄бра, па йма̄ они ка̄зан, йма̄ онок п̄сла колко (х)д̄(ће)ш ок^о ка̄зана.

ка̄зат, кажем (и вѐл̄им), свр. в. рећ. – Зна̄ш шт̄а̄ х̄а ти ка̄зат, лијѐпо је се ӯд̄ала Дра̄гана. / Ј̄а ка̄ нисам у п̄слу

д̄д̄ем ба̄би А̄нџи, она није у п̄слу, сјѐд̄имо, н̄ико нам ништа н̄е вѐл̄и.

ка̄јгана, ж 'јело од умућених пржених јаја'.

ка̄јмак, м 'масни слој који се ствара на површини млијеска и који се скупља и користи за исхрану, скоруп'.

ка̄ки, -а, -о придј. замј. 'какав'. – Лутко м̄оја, ка̄ка̄ ба̄ба та̄ка и авлија, та̄ко̄ свѐ.

ка̄н̄ал, м 'усјеклина у земљи, јарак'.

кан̄ал^нх, м дем. од канал. – В̄ид̄иш ти да је т̄уд па̄ла гран̄ата. Ма ко да ј(е) н̄ѐко̄ ӯзео па к̄д̄п̄о н̄ѐкӣ кан̄ал^нх, бун̄ар^нх.

ка̄пак, -пка, м **1.** 'поклопац, заклопац на кошници'. **2.** 'крило на вањској страни прозора, које се отвара и затвара'.

караба̄так, м 'горњи дио ноге код живине, месо поред батака'.

ка̄урма, ж (мн. ѓ) 'месна прерађевина од изнутрица и зачинских додатака'.

ка̄ша, ж дем. од кашка.

ка̄шка, ж 'дио прибора за јело којим се захвата течна или житка храна'.

ка̄шљат, ка̄шљем несвр. 'нагло избацити ваздух из плућа'. – Стварно сам о̄зебла и ѐ^о вид̄ к̄д̄л̄ко̄ сам пром̄јен^нла и ка̄шљем и свѐ, ал ѐт прежив̄у.

кѐзме, с 'младо свињче, прасе'.

кисѐла, ж (мн. х) 'поврће припремљено да се троши зими, туршија'.

класура, ж 'стабљика која остане кад се обере кукуруз, кукурузовина'.

кли́за, ж 'поледица'. – Била је зима, била је кли́за.

кне́гла, ж **1.** 'тијесто за супе и чорбе, обликовано у лоптице'. **2.** 'посластица од тијеста у облику лоптица, обично пуњено шљивама'.

кобас^нца, ж 'прехрамбени производ, пријево напуњено зачињеним исјецканим месом, сланином, зачинима и сл'.

ко бива́, прил. 'тобоже, као, бајаги'. – Ђне ко бива́ нешто ра́дѐ.

коврѓањ, м 'колач савијен у коло, који се прави за Божић'.

коџура, ж 'свињска кожаца'.

кѓла, кѓла́ (инстр. кѓлма) с **1.** 'аутомобил'. – Прије није било кѓла́, па није било ни беѓкѓла, ка сам ја била дјевѓјка. **2.** 'запрега, коњска кола'. – Ко мѓре пјѓшѓ йде пјѓшѓ, ко не море, дѓђѓ с кѓлма йздаљѓг.

колѓ^нца, ж 'пријатељица, колегиница'. – Сѓм тѓ наспи и мѓни и сѓби и ѓвѓј свѓѓј колѓ^нци.

кољѓн^нца, ж анат. 'задњи дио ноге код свиње, изнад кољена'.

кѓљиво, с 'кувана пшеница, жито које се припрема за даћу или славу'.

кѓмѓч, м 'мала ручна алатка којом се зрневље кукуруза одваја од клипа'.

кѓм^нт, -ѓм, несвр. 'комачем одвајати зрневље кукуруза од клипа'.

кѓмпѓт, с 'воће остављено у сирупу од шећера'.

кѓмпѓнка, ж 'жена која станује у сусједству'. – Ђнѓ је стѓрѓ мјѓсто. Тѓм смо бѓле кѓмпѓнке.

кѓпат, -ѓм несвр. према ископат.

кѓшнѓца, ж 'стан за пчеле, у ком смјѓштају залихе хране, размножавају се и одржавају пчелиње друштво'.

кѓшѓча, ж 'тврда јѓзгра, сјеменка у меснатом плоду појѓдиних воћака': ~ шљиве, ~ трешње.

крѓвѓ^нца, ж 'врста кобасице надјевене крѓљу и парчићима сланине'.

крмѓкољ, м в. месара.

крмпѓруша, ж 'слана пита надјевена кромпиром'.

крѓфна, ж (ген. мн. -ни́) 'врста тијеста у облику лоптице, које се пржи на врелом уљу или масти'.

крѓсниѓца, ж 'хљѓб који се спрема за славу'.

крѓнѓч, м 'врста пољопривредне машине која служи за одвајање зрневља кукуруза од клипа'.

крўнт, крўн̄им, несвр. 'одвајати зрневље кукуруза од клипа помоћу крунача'.

крўп̄ца, ж 'скрама на језику новорођенчета, бебе'.

крўшка, ж 'ракија од крушака'.

кр̄чкат, -ам несвр. према искрчкат.

кў̄ат, -ам несвр. према скӯат.

кў̄л̄ен, м 'врста кобасице пуњене сјецканим свињским месом, сланином и другим састојцима, са љутим, јаким зачинама'.

кў̄руз, м 'кукуруз'.

кў̄тлача, ж 'велика кашика за вариво и супу'.

Л

л̄агат, л̄аж̄ем, несвр. према сл̄агат. – Л̄аг̄о јој да ће је ожент.

л̄адно, прил. 'с ниском температуром, студено'.

л̄атица, ж 'кутија у столу или ормару која се извлачи, фиока'. – Он св̄ак̄у ће л̄атицу отв̄орити, св̄е ће уз̄ет̄, св̄е га њ̄нтересуј̄е.

л̄еден, -а, -о 'који има ниску температуру, хладан'. – О̄ћете ви с̄ок л̄еден пог̄т'?

л̄епења, ж 'плоснати, округло хљепчић, лепиња'.

л̄икер, м 'врста слатког и ароматичног алкохолног пића'.

л̄ичит, -им несвр. 'бити сличан некоме или нечему, наликовати'. – М̄ен је м̄а̄ли П̄ѣтар њ̄сти, Н̄ѣдо, т̄и. Је-л т̄ѣб л̄ич̄и'?

л̄овица, ж 'она која лови'. – М̄а̄чке су д̄обре л̄овице.

л̄ој, л̄оја м (мн. х) 'маст која се скупља у масном ткиву овце'.

л̄удат, -ам несвр. 'бити невјеран, варати, обмањивати'. – Н̄ѣ треба се д̄а̄т л̄удат њ̄коме, је-ш ч̄ула? Њ̄коме, да је ст̄оп̄ут м̄омак, н̄ѣ д̄а̄ј му се л̄удат.

луд̄ват, лудуј̄ем несвр. 'понашати се неразумно, правити лудости, глупости'. – В̄ј̄ер̄о̄а̄но н̄ѣће луд̄ват ка(д) се ож̄ен̄и.

л̄ужара, ж 'дио шпорета у којем се задржава пепео'.

л̄уковина, ж 'суви спољни листови главице црвеног лука, који се користе за фарбање ускршњих јаја'.

Љ

љ̄ѣб, м (мн. -ови) 'једна од основних животних намирница која се добија печењем тијеста умијешаног од пшеничног (рјеђе кукурузног, раженог и сл.) брашна са водом, уз додатак квасца и соли'. – М̄а̄ти им осј̄ѣч̄ѣ ш̄њ̄иту л̄ѣба и п̄д̄мед̄и и у п̄ту ј̄ѣд̄у.

љѣвати, лѣв̄а, несвр. 'падати веома обилно, у млазевима, плуштати (о киши)'. – Нѣпољу лѣв̄а к̄иша.

љѣб^нтељ, м 'присталица, поклоник, обожаватељ'. – Ја гра̄ нѣ вол̄им. Ни к̄упуса ни^јесам лѣб^нтељ.

М

маја, ж **1.** 'течност која се ставља у млијско да се не укисели'. **2.** 'жена која помаже приликом спремања велике гозбе'.

мајање, с гл. им. 'помагање приликом припремања части за много људи'.

мајка, ж 'жена у односу на дјецу коју је родила'. – Нѣда је йста̄ свѣја мајка, кѣ да је се см̄ањ^нла.

маковњача, ж 'штрудла с маком'.

м̄алца, ж 'сокак, заселак'.

м̄али, м̄ала, м̄ало (ген. мн. м̄алије) **1.** 'невеликих димензија'. **2.** 'који је у раном дјечјем узрасту'. – Св̄аком ђе н̄ак̄а м̄ала.

м̄арамца, ж 'мали, четвртаст комад тканине; рубац, рупчић'.

м̄арва, ж (мн. х) 'крупна стока'. – С̄амо ѡјде и гѣн м̄арву љ н̄иве.

м̄асло, с 'масноћа од које се праве колачи, а добија се топљењем свињске масти, маслац'.

м̄аст, ж 'намирница која се добија топљењем свињског сала'.

м̄атѣр, м̄атѣрѣ, ж в. мајка.

м̄ати, ж в. мајка.

м̄ауна, ж 'плод биљки махунарки; боранија'.

м̄ѣд, м̄ѣда м (мн. м̄ѣдови) 'слатка, густа хранљива материја коју пчеле праве од цвијетног нектара разних биљака'. – Пчѣле на нѣгама нѣсе пѣлѣн, а м̄ѣд нѣсе у м̄ѣдноме м̄ѣх̄уру. Йм̄аш р̄азнѣ м̄ѣдове.

м̄ѣдѣв̄ак, м̄ѣдѣв̄ака, м (мн. м̄ѣдѣв̄аци) 'суви колач који се прави од меда, брашна, масти и цимета'.

м̄ѣло, с (мн. х) 'остаци хране који се дају свињама'.

м̄ѣсара, ж 'назив догађаја кад се кољу свиње'.

м̄ѣтат, м̄ѣтѣм, несвр. 'стављати'. – Лѣворѣв л̄ист м̄ѣтѣм у п̄априк̄аш.

м̄ѣтва, ж (мн. х) 'нана, мента, метвица'.

м̄ѣтт и **м̄ѣтнут**, свр. прел. 'ставити, спаковати'. – М̄ѣраш д̄ѣнијѣт јѣдно стѣ ком̄ад̄а цвијѣтѣв̄а и м̄ѣтт с̄ирупа.

м̄ѣрѣв, м 'специфичан мирис, код сваке биљке јединствен'. – Пчѣле ѣсјѣтѣ у м̄ѣднѣм м̄ѣх̄уру т̄ај м̄ѣрѣв цвијѣта и ѣнд̄ар ѣне ѣдоше за т̄им м̄ѣрѣвом.

м̄ѣсл^нт, -йм, несвр. 'разумом стварати мисли, долазити до идеја, закључака'. – Није тѣ, нѣмој тѣ м̄ѣсл^нт.

м̄ѣш, м (мн. м̄ѣши, ген. мн. м̄ѣше) 'мали глодар'. – М̄ѣчка ф̄ат̄а м̄ѣше.

млатињат, -ам, несвр. 'махањем рукама одбијати нешто од себе'. – Нёмој млатињат челама, пџешћē нās.

млџго, прил. 'кад се указује на велики број, количину или обим нечега, много'. – Сад Илија млџго йма чела, осамдесет кџшницā.

мџмак, -мка, м 'неожењен мушкарац'.

мџмчић, м хшок. од момак. – Ђē твој мџмчић, је л у Бањџ Луки?

мџћ, мџгу (и мџрем), мџш (и мџреш), мџре (и мџже), супр. нē море. **1.** 'бити у стању, бити кадар, способан урадити нешто, имати снаге за нешто; имати знања, вјештине, способности за нешто'. – Мџго би је три дāна слўшат. / Ко мџре пџешē йде пџешē, ко нē море дџћē с кџлма йз даљег. **2.** 'кад се износи предлог, сугестија'. – Мџш скў^ват пџџера и вџдē па нāправт оно мāло као да се умеди. **3.** 'кад се нешто исказује као стварна или евентуална могућност, вјероватноћа или увјерење'. – Мџре се гџдинама живт такџ.

мџћи, мџћи, ж 'снага'. – Такџ је џна мџшала, мџшала, и јџднџч мџн-ш-чини нē идē вишē дџл, ал йпак нџма мџћи.

мџсти, мџсџм, несвр. 'јести масну храну'.

мџшат, -ам, несвр. 'губити на килажи, мршавити'. – Није дџбро ка(д) се нāгло мџша, тџ је џпāsност.

мућак, -ћка, м 'покварено јаје'.

Н

нāвта, ж 'нафта'.

нāдгузњак, м 'дио изнад репа код перади'.

нāдн^вца, ж 'дневни посао'. – ѐ^ва јāднā бāка свē нџйā с нāдн^вцџм рāнла.

нāдри мāt^вца, ж в. трутуша.

нāдри пчџла, ж в. трутуша.

нāдрљат, нāдрљам, свр. 'лоше проћи, зло се провести, награбусити'. – Бāгерā бџло, и сād мџрамо мџ кџпат, начи тџ ти је лџгорованē, вјџжба, ал тџ сам нāдрљџ.

нāдуват, -ам, свр. 'дувајући пумпом или сл. напунити ваздухом'. – Ово трџбā јџш мџжда нāдуват, јџ л? ѐ^в вид^в.

нāјџднџч, прил. 'наједанпут, наједном'. – Снā А^внџа није лџше, брāте, живла, ал нāјџднџч нџшто пџчē мџшат, а тџ нāгло.

нāкџ, -ā, -џ придј. пок. замј. 'онакав'.

нāкитџт, -а, -џ 'украшен, накићен'. – За свāдбу је бџло све нāкитџто, срџџено.

нāлада, ж 'прехлада'.

на́лик, -а, -о 'ликом сличан некоме или нечему'. – Вишѣ је на ма́јку на́лика.

намјѣштат, нaмјѣштaм, несвр. 'вратити у нормалан, природан положај'. – Он је кѡсти намјѣштѡ, йскочѣ жглѡб, нaмјѣстѣ и тaк.

намлѡжѣт се, нaмлѡжѣ се, свр. 'постати бројно, размножити се'. – Ка се нaмлѡжѣ, мaтица йзaђѣ и извѣдѣ свѡје јaто.

напатт се, -йм се, свр. 'намучити се'. – Јa се нећ напатт, јa-ћ (умријети) ѡ(д) срца.

направѣт, -йм, свр. 'припремити, зготовити'. – Направла јѣло и Йлија дѡшѡ и јѣо.

нарѡљат се, -a се, погрдно 'напити се'. – Нарѡљa се, па прѡгонѣ жѣну.

настрѹгат, нaстрѹжѣм, свр. 'иситнити, истругати на рибежу; нарендати'. – Нѣкѣ нaстрѹжѹ сѣра у прѡву.

наткaс, м 'ормарић поред кревета'.

нафака, ж 'оно што је човјеку суђено; судбина'. – И тaко да мa је ѳјaк ѡстѡ жѣв тѹде, ѣт само што је ѡн њѣ вѣди'ѡ. Ба ймѡ свѡју нафаку.

нафора, ж 'освештани хљеб у комадићима, који се у православној цркви дијели вјерницима послѣје литургије'.

начи (ненагл.), рјечца 'при враћању на главни предмет излагања; елем, е па'. – Свѣ рѹчно канaле са стрaнѣ вѡјска је йскопaла, а бaгѣра бѣло, и сaд мѡрамо мѣ кѡпат, начи тѡ ти је лѡгоровaње, вјѣжба.

наѡпат, нaѡпaм, свр. 'искидати прстима у ситне комаде': ~ хљеб. – Свѣ кѡлко је шѣница голѣма, тѡлкѡ мрвѣца тaкије мaлије, Драгана ѳзѣла нaѡпaла у јѣ"ан тањѣр"ћ.

недѣља, ж 'последњи дан у седмици, недјеља'.

неђе, прил. 'на неодређеном мјесту'. – дватла је неђе грѣпа.

некција, ж 'доза, ампула течног лијека; инјекција'.

нерaст, м 'неуштројен, неушкопљен прасац који служи за приплод'.

ниђе, прил. 'ни на којем мјесту; нигдје'. – Нѣмa ниђе пѡсла.

никакѣ, -a, -ѡ придј. замј. 'за одрицање присуства било којег или било каквог од појмова које значи именица'. – Примaња нико никакѡг, па зaмисли онда кaко жѣвѣ.

нѡд и **нѡде**, в. нонд. – Нѡде је бѣла једна вѣлка кѹћа и свѣ смо ми нѡд бѣли.

нѡбет, -а, м 'велико славље'.

нонд, прил. 'на оном мјесту; ондје, тамо'. – И ѡна се нѡнд ѳдaла, у сѹсједно сѣло.

нѹла, -ѿ, ж (мн. ѿ) 'назив за меко, јајфиније пшенично брашно'.

О

ѡбадва, ѡбадвије, ѡбадвоје, бр. 'и један (-дна, -о) и други (-а, -о)'. – ѡбадвоје дјецѿ скѹпи'о у Брѣчки кад је избјегла.

ѡбећат, -ам, свр. 'дати ријеч'. – ѡбећѡ јој сигурно да је одведѿ.

ѡвд, прил. 'на овом мјесту'. – Мѡја тетѡка се ѡсто ѡвд ѡдѡла.

ѡвдѡ, прил. 'овим путем, у овом правцу'. – Мбрамо ѡвдѡ.

ѡвдѡда, прил. 'са овог мјеста, из овог правца'. – Кад ѡвдѡда пѡчну сѡпат гранѡте, тѡ сѡпѡ, сѡпѡ.

ѡвѡ, узр. – Бѡба, ѡвѡ, дѡбро је, па мѡслим да је здрѡва. Бѡш ми је, ѡвѡ, и приѡчала кѡко је.

ѡвчет'на, -ѿ, ж (мн. ѿ) 'печено овчије месо'.

ѡдѡклѡн и **ѡдѡкле** и **ѡтклѡн**, прил. 'из којег мјеста, правца'. – ѡдѡклѡн је она? / ѡдѡкле је колѡгинѡца? / ѡтклѡн ти је бѡба?

ѡдат, ѡдѡм, несвр. 'кретати се кораком, пјешке, корачати'. – Не море ѡдат по пѹту ѡба.

ѡдмѡ, прил. 'овог часа, смјеста, одмах'. – Кад ѡн заврѡши (факултет), нема пѡсла ѡдмѡ.

ѡдмѡрити, ѡдморѡ, кулин. 'одстојати'. – Тијѡсто се ѡставѡ да ѡдморѡ.

ѡдрѡнт (се), ѡдранѡ (се) свр. **1.** неповр. 'подићи, одгојити дјецу, отхранити'. **2.** повр. 'одрасти; провести дјетинство са неким'. – Јѡ сам се одрѡнла са Пѡрѡм, мен нема кѡ штѡ приѡчат.

ѡдрѡват, одрѡјем, несвр. 'очувати, његовати, хранити'. – Свѡ ѡсто одрѡјемо чѡле, ѡстѡ кѡшнице ѡмѡмо.

ѡзѡпсти, -бем, свр. 'смрзнати се'. – ѡзѡбла сам тѡд кад је ова бѡка сарѡњѡвана.

ѡжѡнт (се), ѡженѡм (се), свр. **1.** неповр. 'узети за жену'. – ѡна мѡсла мѡжда ѡжѡнѡ је. **2.** повр. 'ступити у брак (о мушкарцу)'. – Дјѡд нам се није ѡжѡнт.

ѡжешѡи, -ѡ, -ѡ 'умјерено врућ, ни топао ни врео'. – Кад ѡћу да зѡлијем кѡлѡч, вѡда мѡра бит ѡжешѡѡ.

ѡкѡмт се, ѡкомѡ се, свр. 'оштетити се (о старим, дотрајалим предметима)'. – ѡма мѡла ѡзм'ца мѡјѡ мѡјѡке, ал ѡкѡмла се свѡ.

ѡкрѡјак, м и **ѡкрѡјѡка**, ж 'крајњи дио хљеба'.

ѡкрѡгал, -гла, -гло 'који има облик круга, односно лопте или ваљѡка'. – Рѡј мѡре бит ѡкрѡгал, мѡре бит да ѡдѡ низ дѡбло.

омр̀сти се, -им̄ се свр. 'почети јести масну храну, прекинути пост'. – Ђдма сам се омр̀сла у нѣдљу и ђтад мр̀сѣм.

Ѣн^а, (ген. мн. њѣ^а и њѣ^а) лична замј. 3. л. множ. – Ђн^а нѣмају дјѣцѣ. / Сѣмо су њѣ^а двѣје биле, није било више сестѣра. / Ђто њѣ^а чѣдо тѣ чѣла.

онѣкѣ, -ѣ, -Ѣ, придј. пок. замј. 'за каквоћу'. – Имала је Ѣна тѣл онѣкѣ, нѣ бѣ рѣкѢ нѣ њѢй ништа?

Ѣндар и **Ѣндѣре** (рј. Ѣндѣ), прил. 1. 'у оно вријеме'. – Три сѣна Ѣставио, а шѣст је шкѢловѢ Ѣндѣр, свѣ са факултѣтом, у БѢѢграду. 2. 'послије, затим'. – МѢраш свѣкѣ пѣрушчицу, свѣкѣ слѣмчицу и лѣстић пѢкуп^т и Ѣндар ѣдѣш ѣ шкѢлу.

Ѣни и **Ѣни**, -ѣ, -Ѣ придј. пок. замј. 'онај'. – Град^нли смо Ѣни пѣт рѣчно. / Кѣд је било Ѣни тѣчѣј нѣкѣ, није ме нико ни писѢ у ни тѣчѣј.

Ѣпѣ, прил. 'поново, изнова, још једном, по други пут, опет'.

опрѣс^т се, Ѣпрѣси се, свр. 'донијети на свијет прасиће (о крмачи)'. – Држи крмачу, лијѣпо је јѢ се опрѣсла.

орѣнија, ж 'посуда у којѢ се топи маст за чварке'.

Ѣрашњача, ж 'ликер од ораха'.

ормѣшца, ж 'колач ваљкастог облика, преливен раствором шеѢера и воде; хурмашица'.

Ѣсен, м (мн. Ѣсенови), 'мужјак осе (*Vespidae*)'.

Ѣс'ѣћ, осјѣчем, свр. 'сјечењем одвојити, одстранити дио, комад од цјѣлине'.

оспављѣват, -оспављѣјѣм, несвр. 'дуже спавати, одмарати се'. – Ни смо ми оспављѣвали ко дрѣга дјѣца.

Ѣставит, -им, свр. 1. 'прекинути, престати радити нешто'. – Е, Ви до, ѣј сјѣд с нѣма, Ѣстав^н тѢ. 2. 'задржати нешто или некога за себе'. – Три сѣна Ѣставио (на имању), а шѣст је шкѢловѢ.

Ѣти, Ѣтѣ, ѢтѢ пок. придј. замј. 'тај (та, то)'. – Ѣтѣ мајка дјѣцу ис пѢстѣлѣ дѣже.

Ѣтић, Ѣдѣм, свр. (1. л једн. аор. Ѣдо). 1. 'напустити неко мјесто, боравиште; удаљити се, уклонити се'. – Кад је се зѣратло, Ѣдѣ нѣш ѣч^нтѣл, није радла више шкѢла. 2. 'доћи, доспјети негдје, код некога'. – Ѣнѣлѣка је дѢш^на, ми Ѣдѣмо на грѢблѣ, бѣла је и прија Ѣнѣ па смо Ѣтишли код бѣбе Сѣјѣ.

Ѣтрачит, -им, свр. 'о свом трошку почастити велики број ѣуди неким поводом': ~ свадбу, ~ сарану. – Зѣр Мирку нѣкѣ свѣдбу Ѣтрачит, нѢкѢ спрѣмит нѣкѢ свѣ, а Нѣди нѣ трачит?

Ѣцѣк, м 'димњак'.

П

п̄адат, -ām, несвр. према паст. – Лишће н̄екад виш̄е п̄ад̄а н̄екад ма̄њ̄е.

п̄ајц, м (мн. ø) 'усољено месо'.

палачӣњак, -њка, м (мн. -њици) 'танко тијесто, насуто у тигањ и пржено на масноћи са обје стране'.

п̄априкаш, м 'јело од кромпира, црвене паприке и бибера, са додатком кнедлица'.

п̄апула, ж 'нагусто скуван пасуљ, гнијечени грах'.

п̄артија, ж 'удружена група људи који заједно раде неки посао'. – Зн̄аш ка̄ко, у п̄артију, ђе д̄уван, т̄о заузме̄ п̄артија и ўвијек два̄пут ѓвтено б̄ере. Т̄о се ўдр̄ужи ш̄ѓстеро, с̄едмеро и ч̄о̄јек иде пр̄аво њ̄ӣа̄ обавиј̄ести.

п̄аст, п̄ан̄ѓм, свр. **1.** 'губитком ослонца, чврсте везе, под утицајем земљине теже доспјети на крајње доњи положај'. – Ё̄но н̄од (је) н̄едалеко п̄ала (граната). **2.** 'спустити се, застати, зауставити се (на некоме или нечему)'. – Кад п̄ан̄е (пчела) на̄ те, пол̄ако је с̄амо дар̄ни да ѓде. **3.** фиг. 'спопасти, обузети, оптеретити (некога нечим)'. – О̄ђа да ти ка̄жем б̄а св̄е је п̄ало на̄ њ̄у и ако је др̄во, ја м̄ислим и св̄е што тр̄еба̄ приред̄ит за з̄йму, ѓна то м̄ора.

п̄атока, ж 'последња, најслабија ракија'.

педес̄етка, ж (мн. ø), в. препечен̄ца.

п̄ека, ж 'печено свињско месо са кичме'.

перӯшање, с гл. им. од 'перушат'.

перӯшат, -ām, несвр. 'скидати перје са живине, черупати'.

п̄ерушка, ж 'дио тијела живине који служи за летење, крило; перо'.

п̄ерушчица, ж дем. од перушка.

п̄ѓтак, -тка, м (ак. множ. п̄ѓтке) 'пети дан у седмици'. – М̄ожда би тр̄ѓбала п̄ѓтке и сриј̄еде п̄дстит.

Петровд̄ан, м (мн. ø) цркв. 'празник посвећен Светим апостолима Петру и Павлу (12. јул)'.

печ̄ен̄ца, ж 'печено месо; печено прасе'.

печ̄ењак, -њка, м (мн. -њици) 'кукуруз који је дозрео за кување или печење'. – Ӣд̄а себ̄а наб̄ер печ̄ењак̄а да исп̄ѓчемо к̄ѓји.

пик̄ират, -ām, свр. и несвр. 'изабрати, бирати'. – Х̄ѓће парад̄аиза ма̄ло да п̄ик̄ира.

п̄илет̄на, ж 'печено пилеће месо'.

п̄илка, ж (мн. п̄илке и п̄илце, ген. мн. п̄ил̄ица) 'младунче кокошке, пиле'. – Н̄исам да̄ла п̄илкама ни да ј̄ѓд̄у.

п̄ир̄јан, -ána м, в. паприкаш.

пѝрка, ж 'коров, дивља трава са јаким коријеном'. – Вòлк̄а траву̀лина била, с̄ам̄а пѝрка.

пѝта, ж 'врста пецива, обично од наслаганих или увијених кора, са слатким или сланим надјевом'.

пѝтат, пѝт̄ам, несвр. 'обраћати се некоме питањем, тражити одговор'. – Ўско смо пòв̄езане, ал ми је тѣшко пѝтат је.

пѝш̄е, прил. 'ходајући, корачајући, пјешачећи'. – Пòдалеко је н̄ама шкòбла, ў Бр̄вник, и мѝ йд̄емо пѝш̄е.

пл̄ав, -а, -о (комп. пл̄авиј̄и, суп. н̄ајпл̄авиј̄и) 'који је плаве боје'.

пл̄ѣ́рка, ж анат. 'плòсната кост на коју је причвршћена рука, односно предња нога код животиња'.

плиј̄есан, -сни, ж (мн. ø) 'пјена која се ствара на површини раствора у ком се кисели купус'.

пл̄ѣскав̄ца, ж 'јело од млевеног меса са доста лука, у виду малих погача'.

пòва, ж 'посуда у којој се носи храна за свиње'.

пòвлака¹, ж 'масноћа са куваног млијека'.

пòвлака², ж в. плиј̄есан.

пòгача, ж 'округао, плòснати хлѣб без квасца'.

пòгинт, -ѣм, свр. 'умријети неприродном, насилном смрћу,

изгубити живот несрећним случајем'. – Чд̄јек ми је пòгинò у р̄ату.

пòдњача, ж 'под кошнице'.

пòдоста, прил. 'поприлично, знатно'. – С̄ад Йлија млòго йм̄а ч̄ела и р̄ад̄имо з̄емл̄е пòдоста.

пож̄елт, -йм, свр. неповр. 'осјетити чежњу за неким или нечим'. – В̄иш̄е пож̄ел̄им Пѣтра већ̄ Ан̄ј̄елку.

поз̄атворат, -ам свр. 'затворити једно за другим'. – Преко з̄им̄е се (пчеле) мòрај̄у поз̄атворат.

пòл̄ен, м 'цвијетни прах којим се биљке оплођују'. – Пч̄еле на нòгама нòсе пòл̄ен, а м̄ед нòс̄е у м̄едноме м̄ј̄ех̄уру.

пòлум̄ајка, ж 'помајка, маћеха'. – Н̄ѣма П̄ѣро кòл̄а, н̄ѣма ни òца. Мòжда да је òтац ж̄ив, мòжда б̄е му и к̄ушиò, шт̄а ћеш ти, пòлум̄ајка н̄ѣе да се трòшӣ п̄уно.

пом̄ед̄т, пом̄ед̄им, свр. 'додавати мед у неко јело; намазати медом': ~ ш̄њиту л̄еба.

пòмлого, прил. 'поприлично, подоста, знатно, више од прихватљивог'. – Н̄ишт̄ н̄е зн̄ачи ако је ст̄ариј̄ па и ш̄ѣст, с̄ѣдам гòд̄ина, а б̄аш̄ мòжда ј̄дан̄ѣст и дв̄ан̄ѣст мòжда би б̄ило пòмлого.

пѡмфрит, м (мн. ѿ) 'на танке штапиће исјечен и у врелом уљу или масти пржен кромпир'.

пѡпара, ж 'јело од старог хљеба, попареног замашћеном сланом водом'.

пѡсве, прил. 'сасвим, потпуно'. – Шумскѡ мѣд је пѡсве црн.

пѡсѡ, -ла, м 'рад, дјеловање, стално занимање'. – Ѡвѡ ѡде на пѡсѡ, лијѣпо јој, дѡђе кѡћ свѣ гѡтово.

пѡст^т, -ѡм, несвр. 'држати пост, не мрсити'. – Првѡ сам ѣвту пѡст^тла и причѣст^тла се.

пѡтрбуш^тна, ж 'месо са стомака печене свиње'.

пѡфатат, -ѡм, свр. 'редом ухватити многе; похватати'.

пѡшљѣ, прил. 'касније, доцније'. – Дјѣд је пѡшљѣ ѡмрѡ.

прѡо, прил. 'заиста'. – Вјѣро^ано нѣће лудѡват ка(д) се ѡжени. Прѡо ће бѡит домаћин.

прѡсе, -ета, с (мн. прѡсци, ген. мн. прѡсѡца) 'младунче свиње'. – Имам крмачу и дѣветоро прѡсѡца.

прѣбјерат, -ѡм, несвр. (имп. прѣбјери) 'тријебити, чистити': ~ гра.

прѣврата, ж 'хљеб (обично стари) печен у масти или на плотни'.

прѣзимљават, -ѡм, несвр. 'проводити зиму'. – Пчѣле у сѣптѣмбру мјѣсецу,

ѡне прѣзимљавѡју шѣст мјѣсѣци бѡдѡ, до краја фѣбруѡра, почѣтка мѡрта.

прѣзле, ж пл. т. 'мрвице од осушеног и самљевеног хљеба, које се користе при справљању хране'.

прѣносѡт, -а, -о 'који је пребациван с једног мјѣста на друго'.

прѣпаст (се), -нѣм (се), свр. 'испунити (се) страхом, уплашити (се), уплашити некога'. – Мѡжда и мѡло није знала, мѡжда је и знала па није се прѣпала.

прѣпека, ж 'препечена ракија'.

прѣпечѣн^тца, ж 'прва, најјача ракија'.

прѣжен^тца¹, ж 'хљеб (обично стари) натошљен у млијско и јаја и пржен на масноћи'.

прѣжен^тца², ж (мн. ѿ) 'кувана, врела ракија'.

прѣб^т се, прѣбијем се, свр. 'постати привржен некоме'. – Нисам ѡмала мѡјкѣ, ал бѡила је бѡака па, ѡж нѡ сам се дѡбро прѣбла и вѡлла сам је кѡ и мѡтѣр.

прија, ж (и ненагл. уз допуну именом) **1.** 'снајина или зѣтова мајка'. – И прија Анђа је мѣни причала да је ѡ Мирко ѡсто бѡ'о (нѣсташан). **2.** 'пријатељица, познаница'. – Тѡи си ѡста свѡја мѡјка, ѡста, ѡста прија Анђа.

пријѣсол, м (мн. ѿ) 'слана течност у којој се храна чува од кварења'.

прикућиват, прикућивам, несвр. 'прилазити'. – Ниси ти мени ни прикућив̄о.

прикућџт, прикућим (имп. прикућ) свр. 'примакнути, додати'. – Прикућэ ми с̄о и бѣбер.

припрѣмит, -а, -о 'који је зготовљен, довршен': ~ ручак.

прирѣаст, -ем, свр. 'достћи висок степен физичког и духовног развоја, одрасти, сазрети'. – Кад је мѡја Мара прирѣасла, ја кажем ђу и ја да ѣдѣм на збор.

прирѣдџт, прирѣдѣм, свр. **1.** 'зготовити, припремити јело'. **2.** 'учинити потребне припреме, довести нешто у такво стање да се може употријѣбити'. – Свѣ што трѣба прирѣдџт за зѣму, ђна то мбра.

причѣстит се, причѣстѣм се, свр. 'примити причест'. – Прв̄у сам ѣвту пѡстџла и причѣстџла се.

пробѡдуша, ж 'шупљикава посуда за цијеђење скуваних намирница (тјестенине, поврћа)'.
прѡва и **прѡја**, ж **1.** 'хљеб од кукурузног брашна'. **2.** 'јело од кукурузног брашна, јаја, млијека и масноће (и сира), печено у тепсији'.

прогѡнт, прогѡнѣм, несвр. 'малтретирати некога'. – Нарѡлѡ се, на прогѡнѣ жѣну.

промијѣнџти, промијѣнѣм, свр. 'добити мукао, храпав глас, промукнути'. – Ствѡрно сам ѡзѣбла. И ѣѡ вѣд кѡлкѡ сам промијѣнџла и кѡшљем.

прѡћ и **прѡћ**, прѡћѣм, свр. **1.** 'крећући се мимоићи'. – Ѣнэ мѡрају скрѣнт и стѡт док ми прѡћѣмо. **2.** 'минути, завршити се'. – И њѣгово је прѡшло. **3.** 'проживјети, имати неко животно искуство'. – И сна Анђа ѣпак (је) живѡта прѡшла. **4.** 'имати успјеха'. – Оти су свѣ са факултѣтом ѣјаци у Бѡѡграду и дѡбро су прѡшли. **5.** 'престати бољети'. – Мѣне је пѣкло грѣло двѡ дѡна и мѣне прѡће, а ѡна пѡчѣ и кѡшљат.

пудер, м в. нула.

пѣно, прил. 'преко мјере, много'. – Пѣно ми недѡстајѣш.

пѣрити, -ѣм, несвр. 'јурити, журити, хитати, кретати се убрзано'. – Гњѣде кѡдѣ су бѣле, наш ти штѡ је тѡ. Пѣри по глѡви у шѣснѣст!

пѣцо, -ѣ, м 'кукуруз кокичар'.

пушћат, пушћѣм, несвр. 'изгонити, истјеривати (стоку на пашу); пуштати'. – У мају пушћѣм чѣле.

Р

рѡдџт, рѡдѣм, несвр. 'обављати неки посаѡ; бавити се неком дјелатношћу;

бити у рандом односу'. – Радѣ ако дѡбије пѡсѡ што нѣ б^н радла. / Ма сѡд јѡ и нѣ рѡдим, ал сам прѣје радла.

радиѡна, ж 'просторија у којој се нешто израђује или поправља'. – Дјѣд је рѡдио у свѡјој радиѡни.

ражљѹт^т (се), рѡжљѹтим (се), свр. 'расрдити се, разгњевити се; наљутити некога'. – Анђѣлка јѣст бѣла (немирна), ал цѹрца бѣла, нѣкад кад се рѡжљѹти, и то знѡ мѡжда једно двѡпут нѣшто да је бѣло, бѡш је се нѣшто ражљѹтла, и дѡшла у нишу ѡнд на плѡчице и вѡко пѡђе мѡло лѹпа глѡвѡм.

разлѡд^т се, рѡзлѡдим се (имп. разлѡд^т се) свр. 'ријешити се осјећаја непријатне врућине, освјежити се'. – Лијѣп је сѡк, разлѡд^т се.

рѡкија, ж 'алкохолно пиће које се добија дестилацијом превреле комине, најчешће од шљива и другог воћа'.

рѡна, ж (мн. ѡ) 'храна'. – Дјѣд је (током рата) вѡзео рѡну и жѣне и дјѣцу.

рѡнти, рѡним несвр. прел. 'хранити, издржавати некога'. – Ѧ^н јѡдна бѡка свѣ њѣ^а с њѡд^нцѡм рѡнла.

рѡњак, -њка, м 'рани парадајз, који први сазри'.

рањѣнѣк, м 'свиња која се тови за крмокол (за зиму, за сушење)'.

рѡсо, -ла, м (мн. ѡ) 'слана вода у којој се кисели купус'.

ребѡрце, с (мн. -ца) 'једна од танких извијених костију, везаних за кичму и прсну кост, које обавијају грудни кош; животињско месо с тог дијела тијела'.

рѣћ, рѣкнѣм (имп. рѣцѡ) свр. 'усмено саопштити, казати, испричати'. – Није ѡн њѹ ѡтео, као да је ѡтео, кѣдаповѡ, кѡк ѣу кѡзат, мѡжда нѣ знѡм ни рѣћ. / Рѣкнѣш ли јѣдну ријѣч која нѣма мјѣста ил ѹвријѣди ме, нијкад вишѣ сѡ мнѡм стѡт нѣћеш. / Одвѹку је дѡктора, дѡктор рѣкнѣ гѡтово је, ти си зѡкаси^тла.

рѣлце, с 'орган којим пчела узима храну'.

рљат, рљѡм, несвр. 'шумно, бучно дисати при спавању са отвореним устима; хркати'. – Рљѡјѹ кад спѡвајѹ.

рѡј, рѡја, м (мн. рѡјеви) 'мноштво инсеката на једном мјѣсту'. – Ѧвѡ су ти ти рѡјеви на грѡнама.

рѹб^нна, ж 'дуга бијела кошуља, најчешће од лана'.

рѹчак, -чка м (мн. рѹчкови) 'главни дневни оброк'.

С

сáд̣т̣, -им, несвр. 'стављати у ископану или издубљену рупу у земљи'. – Сáдәли смо пò^ар̣ће и свàпта смо пр̣иј̣е рáдәл̣.

сàкрит, сàкријем, свр. 'не допустити да се нешто примијети, прикрити, затајити'. – Што не мòгу òд бога сàкрит, нéћу ни ò(д) свиј̣ета.

сàксija, ж 'посуда за цвијеће'.

сàксијаца, ж дем. од саксија.

салáмура, ж 'усољено месо'.

сàлњáк, м 'ситни колач умијешан са сладом и филован'.

сàрана, ж 'погребна поворка, сахрана'.

сарáнт, -им, свр. 'положити покојника у гробницу'.

сарàњивáн, -а, о 'онај коме је приређена погребна поворка'. – Òзēбла сам туд кад је ова бáка сарàњивана.

сàрма, ж 'јело од пиринча, лука и сјецканог (мљевеног) меса завијеног у лишће (киселог) купуса или у лишће винове лозе'.

сàтарáш, м 'јело од динстане паприка, лука и парадајза'.

сàтица, ж 'стаклена посуда за мед, тегла'.

сàтрца, ж 'салата од сира и младог лука'.

сàће и **сàће**, с 'плоча од воска са правилно распоређеним шестоугаоним ћелијама у које пчеле стављају мед и јаја'.

сàфт, м 'јело од динстаног меса са луком, паприком и зачинама'.

сàцáк, м 'троножац испод ког се ложи ватра, на који се ставља посуда у којој се топи маст за чварке; оранија'.

свáдба, ж 'веселје поводом вјенчања'.

свáкаки, -а, -о, придј. замј. 'за указивање на различитост, разноврсност онога што значи именица'.

свédно, прил. 'у сваком случају, и тако и тако'. – Лијéпо је и сунце, свédно ì немам вàтр̣е тàм бá у кући.

свòј, -а, -е (ген. множ. свòи'е) придј. присв. замј. 'који припада субјекту'. – Òна јáдна ìмала је мòбилни, ìмала је и брòј свòи'е.

сèпт̣ембар, -бра, м 'девети мјесец у години'.

сик̣ират (се), -ам (се), несвр. 'једити (се), бринути'. – Мáма јáдна сàм се сик̣ирá.

сйла, прил. 'веома, много'. – Пòпара се мáло закàјмáч̣и. Сйлу тò б̣уд̣е ли'éпо.

сйр, м 'намирница која се добија сирењем млијеска'.

сйрнá пита, ж 'пита са сиром; сирница'.

сѝрће, -ета, с (мн. х) 'водени раствор сирћетне киселине, служи за зачин јелу или за конзервирање'.

сѝруп, м 'напитак од млијека и упрженог шећера који се користи против болова у грлу'.

сѝрутка, ж (мн. х) 'течност која се издваја из млијека послѣ сирења'.

сјѝст, -днем, (имп. сјѝд) свр. 'заузети сједећи положај'. – Е, Вѝдо, ај сјѝд с нѝма.

скѝмлија, ж 'мала дрвена столица'.

скѝ^ват, -ѝм свр. 'припремити храну или какав напиток загријавањем до кључања'. – Йдѝм скѝ^ват рѝчак.

скѝж^вт, -ѝм, свр. 'схватити, разумјети'. – Зар ти нѝси скѝжла да сам те пѝтѝ да йзѝѝм.

слѝгат, слѝжѝ, свр. 'обманути некога, казати неистину'. – Снѝмѝ се свѝ, нѝмѝј слѝгат.

слѝтко, с 'воће кувано у шећеру посебним поступком'.

сликѝват (се), слѝкуѝм (се), несвр. **1.** неповр. 'фотографисати некога или нешто'. – Ај да вас слѝкуѝм. **2.** повр. 'бити фотографисан'. – Кѝ-с се тѝ сликѝвѝ?

смѝрит се, смѝрѝм се, свр. **1.** 'постати миран, умирити се'. – Па нѝк је (дијете) нѝмѝрно. Штѝ ѝеш, смѝриѝ се ѝн. **2.** безл. 'смањити се, стишати се

(о ратним дешавањима)'. – Јѝ сам ѝдмѝ кад је тѝ се смѝрло ѝт^ншла.

снѝ и **снѝја**, снѝјѝ, ж (дат. снѝји, INSTR. снѝом и снѝјѝм) **1.** 'братова или синова супруга'. – Прѝча ѝн Дрѝги, брѝту и снѝји, па кѝо кѝко је ѝн нѝмѝран пѝно. **2.** 'пријатељица, посестрима'. – Нѝсам ја лѝше са снѝом Рѝжом.

сѝз, м **1.** 'општи назив за умак'. **2.** 'сок од укуваног парадајза'.

сѝмѝн, м в. ѝб.

спѝѝрне, ж пл. т. в. мело.

сплѝвити, -ѝм, свр. 'покупити са површине'. – Сплѝвѝм кѝмак с млијека.

стѝрѝчки, прил. 'као старац, на старѝчки начин'. – Па кѝко сте? - Па ѝ^во вѝдѝш, стѝрѝчки.

стѝр, -а, -о (комп. стѝрѝ и стѝрѝј, одр. стѝрѝ, -ѝ, -ѝ) **1.** 'који је проживио одређен број година'. – Кѝји ти је ѝнук стѝрѝ? / ѝна је пѝт гѝдѝн оѝ мене стѝрѝј. **2.** 'који је претходио овом сада, претходни'. – Јѝсам тѝчно ѝвте, у ѝнѝј кѝћи ја сам рѝђена, ѝнѝ је стѝрѝ мѝесто.

ствѝрно, прил. 'заиста, уистину'. – Ствѝрно сам ѝзѝбла.

стѝћ, -гнем, свр. **1.** 'доспјети на одређено мјесто'. – Ајде бѝ стѝћеш (кући) кад залѝднѝ. **2.** 'доћи на ред у

одређено вријеме'. – Сйг̄о је њ мени ч̄ас да йд̄ем.

Стјѣпањ д̄ан, м (мн. ѿ) цркв. 'празник посвећен Светом првомученику и архиђакону Стефану'. – На Стјѣпањ д̄ан вод су били код мене за сла^у.

стража̀р^{ца}, ж 'пчела која стоји испред кошнице'.

стра̀шн̄о ја̀је, с 'јаје које се чува до следећег Ускрса'.

стр̄ѡк, -а, -о 'који захтијева поштовање утврђених критеријума, мјерила, норми, строг'. – Наш је д̄јед б̄и'о йпак, ва̀к̄о ка̀к ћу ти ка̀зат, није он нас т̄уко̀, ал је б̄и'о ч̄ѡек као стр̄ѡк.

стр̄ѡго, прил. (комп. стр̄ѡгиј̄е) 'на строг начин, оштро'. – Прије је било стр̄ѡгиј̄е, ца̀ба је при́чат.

стр̄у̀к, м (ген. мн. стр̄у̀ка) 'надземни дио биљке; надземна биљка с лукавицом'. – Узе́ћу нѐколк̄о стр̄у̀ка̀ то̀га парада̀иза.

су̀па, ж 'течно јело од меса, зелени и разних зачина'.

су̀тлија, ж 'јело од риже укуване у заслаћеном млијеку'.

сутрѐдан, прил. 'идућег дана, сутра'.

Т

та̀кӣ, -а, -о (ген. мн. та̀кије) пок. прилј. замј. 'за каквоћу; такав'. – Ма шта̀ ће те та̀к̄е ма̀ле мр̄в^{це}? / У та̀к̄о̀ј је ку̀ћи дијете.

та̀м (рј. та̀мо), предл. 'на оном мјесту'. – А̀нђ̄елка је та̀м се зап̄дсла добро.

та̀њир̄ћ, м 'мали тањир'.

та̀рана, ж (мн. ѿ) 'тијесто кидано прстима'.

тѐвсија, ж 'плитки суд за печење, тепсија'.

тѐгља, ж в. галон.

тѐку̀нца, ж 'клип са којег је одстрањено кукурузно зрње'.

тѐл, м 'боја коже, тен'. – Зна̀м ја̀ ђстарла је једна Јела... ймала је ђна тѐл она̀к̄ӣ, нѐ б̄а реко̀ на̀ но̀ј ништа (да је болесна).

тѐса, ж дем. од тевсија.

тѐчај, м 'допунска настава која је послје Другог свјетског рата организована за неписмене који су пропустили редовно школовање'. – Ка̀д је било ђни тѐчај нѐк̄ӣ, није ме ни́ко ни пи́со у ни́ те́чај.

т̄и́ца, ж 'птица'.

т̄и́чица, ж дем. од тица. – Нѐа ка̀ до̀ђе, у пр̄ст^ћ свѐ мр̄вицу по мр̄в^{цу} је́де ко б̄ива. Е ка̀ сам ђно̀ ви́дла, све́дно ко т̄и́чица.

тк̄а̀нца, ж 'комад тканине, рупчић, са истканим узорком'.

то̀дич и **ђтоич**, прил. 'недавно, скоро'. – Шта̀ сам ти то̀дич рѐкла?

тòлкò, прил. 'у тој мјери'. – Ба̀ба, òв̄и, дòбро је, па м̄ислим да је здра̀ва, ал мòжда и нѝје тòлкò.

тра̀јва̀н, м 'трамвај'.

тра̀чит, -им, несвр. према отрачит. – За̀р Мѝрку на̀к̄у свàдбу òтрачит, нòлкò спр̀еми́т на̀кò св̀е, а Нѐди нѐ трачит?

тра̀шца, ж 'мала саксија у којој сјеме или садница неке биљке стоји док не нарасте довољно да може да се сади у земљу'.

тр̀еснут, -ѐм, свр. 'срушити се с треском, праснути, грунути'. – Све ја̀ ѝзишла из оне п̀у̀п̄е, па д̄и́гла гла̀ву, ђ̀е, ђ̀е? Ѝстòм тр̀есну̀ гранáта!

тр̀ешица, ж 'помен који се даје покојнику три дана послје сахране'.

тр̀ес, 'основни број три пута већи од десет, који се обиљежава цифрама 30'. – Пр̀òшл̄е гòдн̄е кòпò је òн̄е б̀у̀нареве д̀убок̄е по тр̀ес м̀ет(ара).

тр̀кат, несвр. 'кретати се ужурбано тамо-амо, одлазити журно на разна мјеста'. – Д̀ј̀ед је рáдио у свòјòј радиòни, а òни су (партизани) н̀ешто тр̀кали по àвлијама, св̀е из àвлије у àвлију.

тр̀нка, ж 'старинска кошница која се плела од прућа'.

тр̀бòјка, ж 'требòјна мачка'. – Знáш шта знáчи ова ма̀чка са три бòје? Тр̀бòјке дòносе ср̀еђу.

тр̀гица, ж в. надгузња̀к.

тр̀утуша, ж 'неоплођена матица која леже јаја'.

т̀уд, прил. **1.** 'за мјесто: на том (овом) мјесту, на то (ово) мјесто'. – Мѝслим да је Пѐтар т̀уд у тòј ф̀ирми рáдио. **2.** 'за означавање приближног блиског'. – Ба̀ба й̀мала седамд̀есет òсам гòд̀ина. Па дòбро т̀уд је ко й̀ ја̀.

т̀урит, -им, 'ставити, положити, убацити'. – Чѐсн"цу сам т̀урла у р̀ерну и òна се п̀еч̀е.

т̀уршија, ж в. кисела.

т̀учáк, м 'печеница која се припрема за Божић, а коље се на Туцин дан'.

Ћ

џ̀алабр̀кнт, џ̀алабр̀кнем, свр. 'појести мало, на брзину, чалабр̀цнути'.

џ̀а̀а, м 'отац, тата'.

џ̀а̀й̄н, -ина, -ино, 'који припада оцу; који личи на оца'. – Злáтко й̀ма̀ окр̀углу гла̀ву, и ствáрно је лѝј̀еп. Й̀ма̀ џ̀а̀й̄ину гла̀ву.

џ̀е́вап, џ̀е́вапа, м 'исјецкано (или самљевено) и на комадиће сваљано месо које се пече на роштиљу'.

џ̀е́р, џ̀е́ри, и **џ̀е́рка**, -е, ж 'кћи'. – Й̀ма̀ џ̀е́р, ра̀стала се, ал тò је нѝје дò џ̀е́рке.

ћѣт, дћу и њѣ (енкл. ћу), одрич. нећу, 2. л. дћеш и дш (екл. ћеш), одрич. неш, р. придј. ћѣо, ћѣла, ћѣло. **1.** 'имати вољу, намјеру и спремност; намјеравати, жељети'. – Ош ћѣт сѣтра дѣћ? / Ђѣ да ти кѣжѣм вѣкѣ. / Ђѣ-л Пѣтар љз дјѣда стѣрѣг? / Дјѣд нам се нѣје ћѣѣ ожѣнт. / Мѣ љмали оно пѣра, ћѣл рѣдѣт вѣду и купѣтло и свѣ ћѣл да рѣдимо. / Бѣло би дѣбро да-с ме ћѣли шкѣловат. / Злѣтко рѣдѣ, а ѣна нећѣ. **2.** 'обичавати радити нешто'. – Је л дѣ, Пѣтар нѣје ћѣѣ рѣчат? **3.** 'захтијевати, тражити остварење нечега'. – Ђћу кѣћи свѣјѣј бѣби! **4.** 'жељети имати, посједовати, располагати нечим'. – Оћѣте јѣбука? **5.** 'у изразима којима се наглашава да има много онога што значи субјекат'. – Ђмѣ онок пѣсла колко дш (хоћеш) окѣ кѣзана.

ћурѣт^{на}, ж 'печено ћурчије месо'.

у

љ близу, прил. 'након веома кратког рока'. – И ѣндѣ смо мѣ пѣслали и ѣн је тѣм кад је дѣшѣ, вѣ сте свѣ бѣли љ близу.

љватт, љватѣм, свр. **1.** 'узети, дохватити рукама'. **2.** 'бити захваћен нечим, добити, зарадити'. – Нећѣ је љватла грѣпа.

љдат (се), -ѣм (се), р. придј. љдѣ, љдѣла, т. придј. љдѣна. свр. **1.** 'ступити у брак, бити у браку (о жени)'. – Бѣла је љдѣна у Бѣкову Грѣду. **2.** 'дати коме за жену (кћер, сѣстру, рођѣку)'. – Ђѣри нѣјѣдну нѣје пѣслѣ на шкѣле, негѣ им је дѣкате понѣзѣ, свѣ и(х) је љдѣ у богѣство вѣлкѣ.

љдробѣт, -а, -о, 'о течној храни која у себи има иситњене комадиће чвршће намиринице': ~ млијѣко (млијѣко са комадићима хлѣба).

љж^{на}, ж 'мањи оброк који се једе између главних оброка'.

љзврѣштат, -ѣ, свр. 'прокиснути, укварити се усљед ферментације (о храни)'

љзѣт, љзмѣм, свр. **1.** 'дохватити руком'. – Ђзѣла Дрѣганин мѣбѣлнѣ и ко бѣва зѣвѣ тѣту. **2.** 'прихватити се неког посла'. – Кѣ да је нећѣ љзѣо па кѣпѣ нећѣ канѣл^н, бунѣр^н.

љкиснут, -ѣм, свр. 'учинити да нешто постане кисело'. – Нѣси га (млијѣко) ћѣла да љкиснѣш, а ѣно узврѣштало, ѣд топлѣтѣ.

љље, с 'масноћа биљног поријѣкла'.

љмѣдѣт, љмѣдим, свр. 'комбиновањем намириница направити замјѣну за мед'. – Мѣш скѣ^нат пѣћѣра и вѣдѣ па нѣправтѣ оно мѣло као да се љмѣди.

џмријет, џмријем, свр. 'умријети'. – Она није имала кад ни помислит да се џмријет. / Бака је џмријела, ал свѝ су се одранли.

џнић, џнићем, свр. 'ући'.

утушит, џтуши, свр. 'угушити'. – Нијесам мѝсла да ће јој то доћ да је џтуши крв.

џштипак, -пка, м 'колач од дизаног тијеста, који се вади кашиком и пржи'.

Ф

фала бџгу, 'за изражавање захвалности богу за осјећање задовољства постојећим стањем'. – Оћ да кажем, твоја баба Саја фала бџгу дџбро.

фамелија, ж 'породица и шира родбина'. – Пџро ту завршић и трџба ић^н на факултет, а она се џндар запосли ѝсто кот фамелије нашџ.

фамелијарно, прил. 'генетски наследно'. – Анћелка склџна гџјџњу, тџ је фамелијарно, па ви(ди) тџта њџзѝн па баба Анћа, тџ је тџ грађа склџно тџме.

фангла, ж в. вангла.

фџтат, -џм, несвр. према пофџтат.

фџда, ж (мн. џ) 'врста тијеста које се ставља у супе и чорбе'.

фџл, м 'смјеса којом се надијева тијесто'.

фџно, прил. **1.** 'на лијеп начин'. – Њџму је прија Анћа све фџно обџасла. **2.** 'за појачавање исказа: просто, једноставно'. – Дџшла фџно стџвла вако телџфџн на џво знаш, и ко бѝва зџвџ тџту.

флџстика, ж **1.** 'пластична маса, вјештачки материал од органских материја и примјеса; поливинил'. **2.** 'кухињске посуде од тог материјала'.

флџстичан, -чна, -чно 'који је направљен од пластике': ~ вангла.

фрџшак, -шка, -шко 'свјеж, скорашњи'. – Ё колко ћете јџст да направѝм да бџдџ врућо, фрџшко.

фрџштук и **фџштрук**, м в. дорџчак.

Ц

цвијет, м (ген. мн. цвјџтџва) 'дио биљке који је обично у боји': ружин ~.

цвјџтат, цвџти, несвр. 'развијати цвјетове, расцвјџтавати се (о биљкама)'. – У мају цвџти багрџн.

цџвиљ, цџвиља, м 'грађанско лице (за разлику од војног)'. – Чџџек ми је пџгино у рџту, није баш бѝо у рџту, џн је бѝо цџвиљ, ал гранџта га нашла.

цџцвара, ж 'јело од кукурузног брашна, кајмака и млијеска (или воде)'. – Вишџ вџлим цџцвару с вџдџм вџћ с млијџком.

црвенка, ж 'пиле црвене боје'.

црнча, ж хипок. 'црнокоса дјевојка'.

– Лијепе црнчаце, и високке, што нису имале бар памети?

цџра, ж 'млада неударена женска особа; дјевојка'. – Кад је збр, и момци сви изиђу, и цџре изиђу.

цџрца, ж дем. и хипок. од 'цџра; дјевојчица'. – Дшли су партизани и тај Тито и пшне опет шкбла радт, не дају више цџрцама ић, није ни било нешто важно да иду женска дјеца.

Ч

чабар, м 'врста каце, саставни дио ракијског котла'.

ча̀с, ча̀са, м 'одређено вријеме'. – Стйго је и мени ча̀с да идем.

чекхар, м 'врста пољопривредне машине за млевене жита': млин ~.

чела (рј. пчела), ж 'медоносни инсект'.

челар, м 'особа која се бави пчеларством, пчелар'.

челац, -лица, м 'рој пчела који се обично групише на дрвету, око матице'.

челоуст, ж 'усна шупљина, чељуст'. – Рилце буде код челе у челоусти.

ченги, ченим, несвр. 'вадити коштице из воћа'. – Ка се прави пекмез, ченим шљиве.

чесча, ж 'хлеб који се прави за Божић и у који се ставља новчић'.

четересча, ж цркв. 'помен или даћа која се даје покојнику четрдесети дан послје смрти'.

четир и **чети**, 'основни број који се обиљежава цифром 4'. – Бар до четир (разреда) да сам учла. / Има она чети унука.

четрес и **четерес**, 'основни број четири пута већи од десет, који се обиљежава цифрама 40'. – Ја сам четрес треће годшште.

чимбур, м в. кајгана.

чинт, -им, несвр. 'поступати на одређен начин према некоме или нечему'. – Не бојим се ја грија што у уста иде, већ што би ја нешт дјелма неком чинла лше.

чича, м 'очев брат; стриц'.

чдек, м 1. 'мушкарац'. – Код нас у Баткуши само један чдек има тај млин. 2. 'супруг, партнер'. – Паметан чдек нећ своју жџну запоставити.

чорба, ж 'кувано течно јело с поврћем, обично с комадима мяса и запржено, односно зачињено'.

чуар, м 'стаклени предмет који се ставља у млијеко кад се кува, да не искипи'.

чуваркућа, ж в. страшно јаје.

чудо, прил. 'много'. – Ёто њѣа чудо тѹ чѣла ѣза ѓвог, ал нѣ идѹ ѓне вѹда.

Ц

цаба, прил. 'узалуд, бадава, бескорисно'. – Прије је бѣло стрѓгије, цаба је причат. / Нѣмај сѓд пѓсла, и наравно да мѓрају бѣт тѹ авлији, нѣ море ѓдат по пѹту цаба.

цѣзма, ж 'суд у којем се кува кафа, цезва'.

цѣзмѣца, ж дем. од цѣзма.

цѓпат, цѓпам, несвр. према нацѓпат.

Ш

шапе, ж пл. т. 'суви колачи'.

шваргла, ж 'врста дебеле кобасице од свињског желуца испуњеног парчићима куваног меса, с кожурицом и зачинама'.

шѣница, ж пшеница.

шервањт, шѣрвањѣм, несвр. 'правити лудости; понашати се слободно, несташно'. – Ѓвде сам мѓгла како ѓћу, а код бабѣ Анкѣ нѣсам мѓгла шервањт.

шљѣва, ж (мн. ѓ) 'ракија од шљѣва'.

шњѣцла, ж 'одрезак од стијешњеног мљевеног меса'.

шњѣта, ж 'парче хљеба'.

шѓдер, м 'иситњен камен, шљунак'.

шѓљца, ж 'мања порцеланска посуда са дршком, из које се пије кафа'. – Тмам оне шѓљце што ми је Мѣрко кѹпиѓо.

шѓпинг, м 'узимање и присвајање ствари из напуштених кућа (о дешавањима у ратном периоду)'.

шѓтара, ж в. крунач.

шпѣноват, шпѣнујѣм, несвр. 'пржити шећер'.

штѣк дѓзна, ж 'утичница'. – Јѹчѣ ми цркла она штѣк дѓзна код телевизора.

штѣпати, штѣпам, несвр. 'откидати комадиће хране претима'.

шѹпа, ж 'помоћни објекат у дворишту, који служи за одлагање дрва, угља, алата и слично'.

шѹтит, -ѣм, несвр. 'уздржавати се од говора, ћутати'. – Шѹт, пѹст ме крају.

ЛИТЕРАТУРА

Босанскохерцеговачки дијалектолошки зборник II (1979), IV (1983), V (1985), X (2012). Сарајево: Институт за језик.

Вуковић, Гордана (1988). *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет.

- Далмација, Стево (2004). *Рјечник говора Поткозарја*. Бања Лука: Глас Српски, Графика.
- Далмација, Стево. *Рјечник говора Срба Српске Крајине*. (у штампи).
- Козомара, Драгомир (2016). Фонетске и морфолошке особине српских посавских говора између Врбаса и Укрине. *Српски дијалектолошки зборник*. LXIII: 579–733.
- Караџић, Вук Стефановић (1852). *Српски рјечник истолкован њемачкијем и латинскијем ријечима*, Беч 1852. (фототипско, онлајн издање).
- Клаић, Братољуб (1983). *Рјечник страних ријечи А–Ж*. Загреб: Накладни завод Матице хрватске.
- Клајн, Иван и Милан Шипка (2007). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Крушец, Агата (2004). Вукова трпеза – кулинарска терминологија у првом издању *Српског рјечника* Вука Стефановића Караџића (1818). *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. XLVII/1–2: 233–295.
- Михајловић, Велимир (2000). Из наше кулиналије. *Књижевни језик* 9/4: 7–24.
- Недељков, Љиљана (2009). *Архаична пчеларска лексика у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска. 2011.
- Српска енциклопедија*. Том I, књ. 1. Нови Сад – Београд: Матица српска – Српска академија наука и уметности – Завод за уџбенике. 2010.
- Тројановић, Сима (1896). Старинска српска јела и пића. *Српски етнографски зборник*, књига II. Београд: Државна штампарија. (фототипско, онлајн издање).
- Црњак, Дијана (2006). *Терминологија куће и покућства у Лијевчу пољу и Жупи*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Црњак, Дијана (2011). *Пастирска лексика лакташког краја*. Бања Лука: Филолошки факултет.

Renata Banjac

FROM THE LEXICON OF THE VILLAGE OF BATKUŠA NEAR ŠAMAC

Summary

This paper presents part of everyday lexicon of Batkuša, a village in Posavina. Lexicon material has been obtained actively, through interviews, recording of spontaneous conversations via voice recorder and by filling out the questionnaire. Informers are authentic representatives of dialect, whose lexicon is being examined. Dictionary entries are presented alphabetically (Serbian Cyrillics). Every article in dictionary is composed of lemma, somewhere with qualifiers showing usable value of lexemes and their meaning which it realizes in the speech of Batkuša inhabitants. Examples are not consistent because part of the material is based on question-answer model. Homonyms have the status of independent determinants and they are marked by number in exponent. Synonyms are particular determinants, where the definition is presented with most frequent form, where at less frequent forms mark *v.* guides to more frequent one. Prosodic, fonetic-fonologic, morphofonologic varieties of the same lexem are given side by side, in the same dictionary article, as well as nouns that are given in masculine and feminine genus. The author doesn't belong to the speech type whose lexicon is being examined.

KEYWORDS: dialect lexicology and lexicography, Herzegovina-Krajina dialect, Bosnian Posavina, dialectal dictionary

Мср Рената Бањац
Академија наука и умјетности Републике Српске
Република Српска
rvidacic3@gmail.com

